

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
2595 BD DEN HAAG

Directoraat-generaal Agro

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)

F 070 378 6100 (algemeen)

www.rijksoverheid.nl/Inv

Datum 21 juni 2023
Betreft Beëindiging onderhandelingen Landbouwakkoord

Ons kenmerk

DGA / 27267646

Geachte Voorzitter,

In oktober 2022 heeft de heer Remkes zijn rapport 'Wat kan wèl' uitgebracht (Kamerstuk 30252, nr. 35), met daarin de aanbeveling om een Landbouwakkoord te sluiten. De afgelopen maanden is hard gewerkt en stevig onderhandeld om tot een Landbouwakkoord te komen. Op 21 februari, 19 april en 18 mei jl. heb ik de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken van onderhandelingen over een Landbouwakkoord. Met deze brief informeer ik de Kamer opnieuw.

De gesprekken aan de hoofdtafel zijn de afgelopen weken in een eindfase gekomen. Tijdens een bijeenkomst van de hoofdtafel op 14 juni bleek dat met name LTO twijfels had bij de voorliggende conceptafspraken voor het Landbouwakkoord. Op verzoek van LTO is de onderhandeling toen geschorst. Dezelfde avond is in kleiner verband doorgesproken door een delegatie van het kabinet met achtereenvolgens NAJK, Biohuis en LTO. In dat overleg is een aantal specifieke onderwerpen benoemd, waarover nadere uitwerking nodig was om de nog bestaande verschillen in standpunten te kunnen overbruggen. Dinsdagavond 20 juni jl. heeft opnieuw overleg plaatsgevonden tussen een delegatie van het kabinet en LTO en vanochtend, 21 juni 2023 is de ontstane situatie besproken aan de hoofdtafel van het landbouwakkoord met alle deelnemende partijen.

Tot mijn spijt heeft LTO gisteravond aan het kabinet en vandaag aan partijen van de hoofdtafel medegedeeld niet meer deel te nemen aan de onderhandelingen. Vervolgens is gezamenlijk geconcludeerd dat, in het licht van de keuze van LTO, een succesvolle afronding van de gesprekken nu niet mogelijk is. Dat betekent dat het proces om te komen tot een Landbouwakkoord nu eindigt. Dat is een teleurstellende en betreurenswaardige uitkomst en wordt door alle betrokkenen gezien als een gemiste kans. Tegelijkertijd kunnen we partijen niet vragen om tegen elke prijs tot een akkoord te komen.

Gezamenlijk is de onafhankelijk voorzitter gevraagd om de komende periode een analyse en eindverslag op te stellen. Vooruitlopend daarop is verzocht om de laatste versie van de conceptteksten van het Landbouwakkoord af te ronden, zodat deze publiek kunnen worden, waarbij ook verzekerd zal worden dat op hetzelfde moment andere voorbereidende en

relevante stukken, en de appreciaties door de kennisinstututen Planbureau Leefomgeving, Wageningen University Research en het Louis Bolk Instituut, beschikbaar zijn. Zodra deze teksten gereed zijn zal ik deze aan de Kamer aanbieden.

Ons kenmerk
DGA / 27267646

Ik hecht eraan om erkentelijkheid uit te spreken richting alle partijen, bestuurders en hun medewerkers. Dat geldt in het bijzonder diegenen die constructief hebben bijgedragen aan gesprekken van de afgelopen maanden, zowel aan de hoofdtafel en aan de sectortafels als in andere gremia ook als de omstandigheden lastig waren. Bijzondere dank ben ik verschuldigd aan de voorzitters van de hoofdtafel van het Landbouwakkoord en hun secretariaat voor hun buitengewone inzet om tot een goed akkoord te komen.

Vervolg

Het kabinet zal zich op korte termijn beraden op het vervolgproces. De afgelopen periode van gesprekken heeft ons geleerd dat het mogelijk is om vruchtbare gesprekken te voeren over een ingewikkeld maatschappelijk thema als de transitie van de landbouw, daarin inhoudelijk dicht bij elkaar te komen en te werken aan het opbouwen van wederzijds vertrouwen. Tegelijkertijd heb ik moeten constateren dat één van de partijen niet in staat was op enkele belangrijke thema's bij elkaar te komen. Ook deze realiteit zal het kabinet betrekken als we richting gaan geven aan de transitie van de landbouwsector voor de komende jaren, zodat daaraan met vertrouwen en perspectief gewerkt kan worden.

De betrokken partijen aan de Landbouwakkoordtafel en ikzelf zijn zich ervan bewust dat veel boeren nog altijd ongerust zijn over de toekomst van hun bedrijf. De transitie van de landbouw is een ingrijpend proces en voor hen bestaat nog steeds onduidelijkheid.

Ik zal de Kamer zo spoedig mogelijk informeren over het vervolg.

Piet Adema
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit